

ali 6 fl. po našem veljalo; clò za bolj borno robo se je po 1500 kartonov nad statve vpregovalo. Po Bonelli-tovi znajdbi pa, za katero je znajdenik že za celo Evropo in Ameriko patent vzel, se bo več ko polovica stroškov prihranila, po tem takem tudi cena svilnatega blaga zlo ponižala.

Celò v ti reči znajdeni možje so iz začetka to znajdbo za prazno domišljijo zasmehovali, — ali kmalo so se spreobrnili neverni Tomaži, ko so z lastnimi očmi v Turinu vidili z električno močjo naj lepši svilno robo tako lahko in hitro tkati.

Terpinc.

Štajerska penina Kleinošekova.

II.

Izgled g. Kleinošekova tudi zastran navadnega vina pravo pot kaže.

Nekda so tudi vina našega cesarstva visoko čislane in po širokem svetu jako priljubljene bile. Zlasti so se od malega Štajera v starodavnih zemljopisih učili: „Styria vindemiis clara“, to je, „Štajersko vino je zlo imenitno“. In stari G. M. Višerov zemljevid štajerske dežele od l. 1678, ki se v Ormužkem gradu, v Graškem starinišu in drugod najde, ima sledeči podpis:

Der Muhrfluss streittet mit Anderen
Flüssen wegen des Kostbaristen
Weines.

„Rhein, Mosell, Main vnd Thonaw Stramb,
„Auch ander Flüsse all zu samb,
„Ihr habt nit Wein meins gleichen:
„Dreihundert gulden war der werth
„Nur vmb ein Vass, so ziecht ein pferdt,
„Mir must ihr alle weichen:
„Der Luettenperger hier in Landt
„Den Sigkranz helt vnd oberhandt“.

Sod vina tedaj, ki je po stranéh Mure raslo, je veljal 300 fl. sr.; sod, ki ga konj pelja. Tak sod gotovo ni bil štertinjak, znabiti le polovnjak, ker so po prejšnjih slabih cestah malo na konja nalagali. 300 fl. sr. pa je bilo po zdANJI vrednosti na 3000 fl. sr.

Ali kde so ti srečni časi?! So naše vinske gore menda svojo blagorodno moč zgubile? Nikakor! Še zdaj so pomurske in druge naše vina precej obrajtane in lutomersko je v Evropi edino zraven Portera, ki se o prevoznji čez srednik zemlje ne pokvari, temoč še zboljša. Zakaj pa so tedaj naše domače vina ob svojo prednost in tak ljubo ceno prišle? Zato:

1. ker drugod vinoreja napreduje, pri nas pa se še večidel po starem ravna;
2. ker še pri nas ni vinskih družtev, ktere bi berž novo vino pokupile, ga v dobrih kletih ali pivnicah v prevelkih sodih zorile, čistile in glajale, vsako po svojem kraji in po svoji versti. Slednji kraj ima svoj značaj. Po takem bi dalen kupec zamogel vselej tistega vina dobiti, bodi si boljše ali slabeje verste — po letini;
3. ker še nimamo vinskih trgovcev in potujočih vinskih opravnikov, kteri bi daljne kraje z našim vinom soznanjali in naročeno kupcu na dom oskerbeli — verno po prinešeni ali poslani pokuščini, — zvesto po pravi obilni meri.

Kaj je tedaj početi? To, kar je g. Kleinošek storil. Treba je:

- 1) da premožnejši vinorejci svoje sine ali zveste služabnike pošiljajo v poduk v tiste kraje in dežele, kjer vinoreja veselo slovi — k izverstnim vinorejcem, da tam sami gledajo, delajo, se djanski in še iz knjig učijo, vse kar zemljo, gnoj, tersje, vino in slednjo delo od konca do kraja zadeva.

Pridno izučeni v teh prekornih vednostih, naj

povrativši se, domá previdno in umno popravljati in zboljševati začnejo; naj se ne dajo splašiti, ako berž ne pogodijo; naj svojih raznih skušinj ne popusté, dokler srečno ne zmagajo v lep izgled in podbudek svojim krajanom.

Menda kdo poreče: „vinorejsko delo tudi mi vse dobro vémo“. Ne zamerite. To ni resnica. Zakaj bi ináče naše vino, ki je pred 150 leti izmed vsih naj prvo in naj žlahnejše bilo, zdaj za tistimi, ktere je prej daleč prekosilo, tako daleč zaostajalo v tečnosti, v okusu, v milini in ceni??

Hvala Bogu! tudi pri nas so nekteri, kteri veselo napredujejo, kakor, postavim, v Pekrah blizo Maribora presvitli nadvojvoda Janez. Njih vince pa je tudi žlahna, premila kaplica, ki se lahko s prehaljenimi inostranci meri. Ali dosta dosta tak lepih izgledov in svetlih luč je treba, da se drugi lahko povsod na njih izgledujejo, vnemajo, ž njih vekšim dobičkom podbadajo.

Ako bi se naši bogoslovci, ki imajo poznej večidel tudi kmetovavci biti, kmetijstva učili, kder to gré, bi to že njim samim, več pa še našemu narodu pomagalo in ga vsakod podžigalo z umno besedo in z mika-jočim izgledom. Ali ni bil rajni fajmošter Vertove spodbudljiv izgled vsim svojim sosedom v Vipavi?

2) Treba je vinske družtva osnovati in vinske zaloge. Kar zamorejo zunanje dežele, to tudi naše. Tudi pri nas je kaj bogatih. Treba je moža, jih v ta namen združiti. Je drugod gotov dobiček, bo tudi pri nas. Le enkrat začetek — kakor bratje Kleinošeki pri penini!

3) Treba je vinoteržcev in potujočih vinotergovskih opravnikov. Šampanjsko, Bordosko ali Rensko vino bi gotovo ne bilo tako priljubljeno ljudém in tako obrajtano, ako ga ne bi trgovci križem sveta po opravniki na poskušnjo in ponudbo pošiljali in povsod za kupca kredic imeli. Človek ne poželuje, česar ne pozna; ne seže po tem, česar pri roki ni. Med pridelavcem in zavžitnikom je tergovec neobhodno potreben. Pa Bog daj le vinske družtva! one si že bodo vedile tergovec in opravnike priskerbeti.

Dr. M.

Sadje daje dolar.

Letos na Krajskem žito sploh ni posebno dobro obrodilo; posebno v hribih je bil pridelek slab, ker je sneg dolgo na njivah ležal, preden je skopnel. Kaj v takih krajih kmetu slabo letino polajša? Bi kdo rekel: živina? to leto ne, ker je pozimi klaje pomanjkovalo, zdaj pa živinski kup ni ravno drag. Bi djal: reja prešičev? tudi ne, ker je letos v hribih tudi za sirovino slabo, in krompir celò ni imena vreden. Terta vinska v merzlih hribih tudi ne veljá; ampak sadno drevje. V takem kraju — imenovati ga nočem, ker se kmetje nepotrebno bojijo, da bo po tem davek večji, ako se kaj tacega pové — je neki kmet za sadje tole skupil: Za suhe tepke 70 fl., za druge hruške in jabelka 130 fl., iz češpelj in slabega sadja pa 170 bokalov žganja, kar je tudi blizo 100 fl. vredno. To je vkupaj 300 fl., in če se nekaj na delo z žganjem, na derva in na vožnjo odšteje, vender gotovih 250 fl. In zraven je za domačijo tudi še nekaj ostalo, sicer slabeji sad, ker mora kmet dostikrat le boljši prodati, da ložje izhaja s plačili za davke, za družino — nočem reči za pijačo in drago obleko, ker to ne veljá povsod.

Ali ni to živa priča, da sadje je dolar? — r.

Pogovor od notarjev.

Sosed pridši k županu mu naznani, da se misli oženiti, in ga prosí mu priča biti.

„Kje pa mislite ženitno pismo delati?“ ga pobara župan.

„Jaz sem namenil v sodbini pisarnici, pa pravijo, da tam se nočejo pečati z napravo pisem; sedaj ne vém, kam bi se obernal, da bi bilo prav, in da kadaj kaka zmešnjava iz tega ne pride.“

„Ako hočete mene ubogati, pravi župan, dajte ga izdelati pri notarju.“

„Ravno prav, da me spomnite na notarje“, mu odgovori ženin sosed; „že večkrat sem slišal od notarjev, da pisma od njih narejene povsod postavno veljavo imajo; župan, kaj vi mislite od njih?“

Župan: „visoko ministerstvo spoznavši po dosedanjih zvedbah, da sila veliko zmešnjav in celò pravd, ktere so naj škodljivša kuga med ljudmi, izvira iz napčnih, nedostojno osnovanih pisem, je ustanovilo po različnih krajih *) notarje, kterih skerb in dolžnost ima biti pisma po volji pogodnikov in po postavah izdelovati, se dvomnost in zvičaj ogibati, in kolikor moč, pogodnike pravd varovati. Za tega voljo je cesarsko povelje, da vsakteri ki želi notarsko službo doseči, mora biti izučen pravoznanec in poterjen za to službo. Notarjeve pisma imajo popolno véro in dokazno moč, ktera veljá, ako bi bile tudi vse priče pomele. Kdor je kako pogodbino pismo pri notarju napravil, nima dostó škode, ako bi se tudi prime-rilo, da bi v roke dobljeni spisek zgubil, ker vsakteri pismeni izdelk notarja ostane v pervopisu pri njem shranjen, od kterega zamore deležnik po volji dobiti prepisek enake veljavnosti zgubljenemu. Notarjem je tudi na tanko predpisano, koliko da smejo tirjati za svoje izdelke. Kteri se pregersijo zoper to postavo, zapadejo v kazin, in morajo čez postavni zaslužek vzeto plačilo poškodovanemu poverniti. Če vse te dobre lastnosti notarskih izdelkov premislimo, ni dvomiti, da vsak pameten človek bo naj raji pri notarju dajal izdelovati mnogotere pisma.“

„Vse to bi bilo prav, meni sosed, in jez bi zaupljivo šel pismo izdelovat k notarju, samo slišim, da so jim priče malo kdaj všeč, in da vselej pogodnike sprašujejo ravno kot na spovedi, preden da začnejo pismo izdelovati. To je zamudno in sila nadležno; drugod so vsaka priča dobra, in z malo besedami je pismo skončano. Če tudi pismo več veljá, pa je hitro izdelano.“

„Jez mislim, zaverne župan, da je boljši se pri osnovi pisma nekoliko pomuditi in si dobro stanovitno pismo oskerbeti, kot s slabo narejenim si skerb na glavo nakopavati, da bi znala iz njega kadaj kaka pravda je scimiti, ktera človeku dostó potov prizadeva in mu premoženje in clo zdravje spodkopava. Pogodnike vsih teh nevarnost ovarovati, mora za pismeno izdelovanje naproseni notar pogodnike in pripeljane priče osebno poznati, ali saj pričam morajo pogodniki biti znani, da kaka pre-memba v osebi ne podleze. Notarjeva dolžnost je na tanko zvediti, kaj da želijo pogodniki v pismeni spomin spraviti, in če imajo postavne osebne lastnosti v razode-te zaveze stopiti, da bi zavoljo takih pomanjkljivost neveljavnega pisma ne delal, sebi kazni in pogodnikom velike zabave in škode ne naklonil. Zatorej mora taka natančnost notarja vsakemu, kdor ga potrebuje, všeč, ne pa nadležna biti.“

„Po tem takem, oče!“ pravi sosed, „je res nar pametnejši vse pisma pri notarju narejati. Moje ženitno pismo bode tedaj že on delal. Nikdar več me ne bo kak pokotni pisač v svoje pesti dobil. Z Bogom, oče župan; za dobri poduk pa hvala lepa! Ljudoljub.“

*) Ponudi se nam tu ravno primerna prilika povedati, da edini notar v Ljubljani, našim bravcem dobro znani gosp. dr. Orel, bo nastopil te dni to opravilstvo. Vred.

Ozír po svetu.

Turki,

njih šege in navade, njih vera in deželska osnova s popisom njih prve domovine.

(Dalje.)

Véra Turkov.

Turki ali Osmani spoznajo Mohamedansko véro. Mohamed, začetnik te vére, je bil rojen v Meki leta 569, ali, kakor drugi pravijo, leta 571 po Kristusovem rojstvu. Ker mu je oče kmalo umerl, ga je ded njegov in po tega smerti njegov naj stareji stric za tergovca (kupca) izredil in sabo v Sirio na smenj jemat. Pri ti priložnosti je prišel enkrat v nestorjansk samostan, kjer se je seznanil z nekim minihom, ki se mu je močno prikupil in v njem prvo iskro premišljevanja edinega Boga zbudil. Pozneje je Mohamed prišel za opravilnika (faktorja) k bogati udovi Khadijah v štacuno, s ktero se je oženil, in čeravno je bila 15 let starejši, je vendar v srečnem zakonu z njo živel. Od mladih nog pa je bil zmiraj bolj v-se zamišljen, je rad sam v samotne kraje zahajal in premišljeval verske reči, ktere je zvedil od nestorjanskih minihov. Kdaj se je misel nove vére v glavi njegovi scimila, — od kod je v sredi malikovavskega ljudstva prepričanje od edinega Boga zadobil, in koliko deležtva pri oznanilu nove vére je imela lakomnost po časti in da bi za preroka veljal, — tega zgodovina ne vé natanko povedati. Ob kratkem naj bo tu le to rečeno, da v 40. letu svoje starosti je stopil za preroka pred svoje rojake in osnoval novo véro, zavolj ktere je bil veliko preganjan, ki pa je vendar obveljala.

S pobegom Mohameda v letu 622 po Krist. se začne prav za prav zgodovina Islama. Mohamed pa ni hotel le začetnik nove vére, temuč tudi začetnik nove deržave biti, zatorej je oklical svoje novo vero kakor tudi svoje deželske postave za zapovedi, ki mu jih je Bog sam razodel. In tako je prišlo, da je koran pri Turkih ne le verski temuč tudi deželski zakonik. Dva nauka Mohameda sta posebno pripomogla, da je turška armada tako strašna postala: namreč vera na osodo, kteri noben človek uiti ne more, to je, kar je človeku namenjeno, se mu bo zgodilo, naj dela kar koli hoče. S to vero navdan gré še dan današnji vsak Turk na vojsko in se ne boji nič, ker misli, da se mu ne bo nič žalega naključilo, ako mu ni namenjeno; če pa mu je namenjeno umreti, bo umerl tudi na počivalu. — Druga véra, ki Turka s pogumom navdaja, je: da vsakemu, kdor v boju zoper nevernike pade (nevernik je Turkom vsak, ki ni njih vére), so vsi grehi odpuščeni in on gré naravnost v raj nebeški. Raj nebeški pa je Mohamed Turkom popisal tako živo in tako mikavno, kakor so navadno vsi popisi pisateljjev orientalskih.

(Dalje sledi).

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Železnikov 6. grudna. Kakor je lansko leto prenašal ne daleč od tod nek gostač okol 600 gold. srebernine, kakor mačka mlade, od enega kota v družega, dokler jih ni nekdo zasledil, ki mu jih je vzmäl in bolje hraniti znal, kakor gospodar sam, tako je nedavno bilo zopet nekemu družemu kmetu blizo nas okoli 20 funtov dvajsetic in tolarjev vkradenih. Zasačili so scer kmalo nekega hlapčona, kterega so tatú sumili, in najdlji so tudi pri njem nekoliko enacih dnarjev, al večji znesik je bil že v kraj spravljén in bo morebiti tudi spravljén ostal, ker v zaporu nek od tega nič vediti noče. Tako pridejo ljudjé velikokrat v enem hipu ob prihranjene de-